

De **GAS!Fabriek**, Alkmaar

Voor en door bewoners

Veel gemeenten hebben het: verouderde panden die verbonden zijn aan de geschiedenis van de stad, maar die niet zo makkelijk zijn her te bestemmen. Een gedreven groep bewoners kan voor nieuw elan zorgen. Dat gebeurde in Alkmaar met de voormalige gasfabriek. Claire Bruin van Stichting GAS!Fabriek vertelt erover.

Wat is de GAS!Fabriek voor pand?

Het is een industrieel pand en gemeentelijk monument. Het laatst overgebleven pand in de omgeving dat nog herinnert aan het industriële verleden. Een deel is in gebruik door een sociaal bedrijf, passend bij onze visie: geef talent een kans. Verder is er een multifunctionele ruimte van 100 vierkante meter, een bar, een keuken en algemene ruimtes. Door deze opzet kan het erfgoed voor zowel culturele als zakelijke doeleinden worden gebruikt en kan iedereen van het erfgoed blijven genieten.

Wat doen jullie zoal met de GAS!Fabriek?

In en om de GAS!Fabriek kun je leren, werken, recreëren en wonen. Buurtbewoners tuinieren in hun eigen moestuin. Wajongeren werken in de kantoortuin en dagbesteders bereiden de lunch voor een vergadering. Langs het water staan vijf *tiny houses* en op zondag komt de buurt een pubquiz spelen of genieten van een voorstelling.

Hoe is jullie initiatief tot stand gekomen?

Na de sanering van het fabrieksterrein, ongeveer tien jaar geleden, zou het laatst overgebleven pand worden gesloopt. Dit vonden wij - en gelukkig heel wat mensen met ons - doodzonde! Om het te redden van de sloop moesten we het van de gemeente kopen en niet voor een symbolisch bedrag. Daar kwam bij dat er vanwege de sanering ook geen enkele (nuts)voorziening in en om het pand aanwezig was. De gemeente was niet voornemens te voorzien in openbare voorzieningen zoals riool, gas, water en licht. Daardoor moesten we erg snel van bewonersinitiatief naar bewonersbedrijf transformeren.

Sfeerbeelden van de GAS!Fabriek.

Wat zijn jullie plannen voor de lange termijn?

Het erfgoed bestaat al meer dan honderd jaar wat op zich al heel duurzaam en circulair is, maar we willen het nog toekomstbestendiger maken. Met een geluidswerende kas van solarglas of warmte- en koudeopslag (WKO) met weersbestendige voorzieningen. Nu kan de buurt alleen met mooi weer werken, in de tuin zitten of spelen op de trampoline, jeu-de-boulesbanen en het volleybalveld. Ook willen we het terrein toegankelijker maken door het openstellen van de toegangsbrug naar de buurt, het aanleggen van een wandel- en fietspad en een steiger voor elektrische bootjes. Maar we willen het ook nog veiliger maken met lantaarnpalen en bewegwijzering. Onze ultieme missie: dat de plek waar vroeger gas was, opengesteld is voor het grote publiek en waar bezoekers worden aangemoedigd om energiezuiniger te leven en sociaal en circulair te ondernemen.

Hoe ziet de organisatie eruit?

Wij zijn een vrijwilligersorganisatie met diverse ambassadeurs die hun expertise inzetten voor de stichting GAS!Fabriek. Een mix tussen professionals, vrijwilligers,

zzp'ers, ondernemers, stagiaires, leerlingen en omwonenden met en zonder afstand tot de arbeidsmarkt. Het bestuur van de stichting zet de grote lijnen uit en verder heeft iedere werkgroep (tuin, facilitair, verhuur, horeca, *events*, kunst, muziek) zijn eigen expertise. Vanuit deze opzet ontstaan er mooie samenwerkingen en verbindingen. We draaien op inkomsten uit verhuur en horeca.

Hoe is de samenwerking met de gemeente Alkmaar?

Op het terrein spelen diverse politieke belangen. Wegens de aanwezigheid van de rioolwaterzuivering en de geurcirkel kan er geen gewenste woonwijk komen. Zolang als dit speelt, wordt er niet geïnvesteerd in de leefomgeving. De inrichting en het beheer hadden we graag vanaf het begin met de gemeente gedaan, want we blijven toch tegen zaken aanlopen zoals openbare verlichting en grondwaterafvoer. Maar gelukkig is dit aan het veranderen. In het ontwikkelbeeld van de gemeente is opgenomen dat het terrein tot 2035 gebruikt mag worden als een laboratorium voor circulaire stadsontwikkeling. Hiervoor zijn we nu in opdracht van de gemeente het project De Nieuwe Energie

(DNE) aan het uitwerken. Want één ding is zeker: de locatie is ideaal gelegen voor een 'stad van de toekomst', een plek waar het verleden en de transitie naar een nieuwe economie samenkomen. Circulair en inclusief.

Wat zouden jullie anderen willen meegeven die een soortgelijk initiatief willen beginnen?

Geef niet op en betrek vanaf het prille begin zoveel mogelijk bewoners, overheden, instellingen en bedrijven. ✨

ALKMAAR EN GAS

Niet alleen Groningen, maar ook Alkmaar heeft iets met gas.

De gemeente begon al in 1883 met het produceren van stadsgas. Toen de gasbel in Slochteren werd aangeboden en geëxploiteerd stopte dat, maar in 1972 werd in de nabijgelegen Bergermeer ook gas gevonden. Dit werd tot 2007 gewonnen. Sinds 2014 is het gasveld in gebruik als opslaglocatie, het grootste in zijn soort van West-Europa. Het gebouw waar nu de GAS!Fabriek zit, dateert uit 1915.

De gasfabriek in vroeger tijden. (foto: Historische vereniging Alkmaar)

